

geWOON ANDERS

• VERENIGING GEMEENSCHAPPELIJK WONEN • AUGUSTUS 2024

De Torteltuyn - duurzaam en betaalbaar wonen

Ecologische woongemeenschap Boschgaard wint Sociale Impact Prijs

Centraal Wonen "Samen doen wat samen kan,
dan geniet je er het meeste van"

INHOUD

- 02** De Torteltuï
- 04** Veerkrachtig cohousing
Arnhem gaat bouwen
- 05** *Column*: De tuinman
van het leven
- 06** Hoe wij sinds de jaren vijftig
totaal anders denken
over de buitenwereld
- 09** Tussen saamhorigheid
en geborgenheid,
deel 4: Centraal Wonen
- 13** Ecologische woon-
gemeenschap Boschgaard
wint Sociale Impact Prijs
- 14** De Nieuwe Meent

Colofon

GEWOON ANDERS
is het blad van de Vereniging
Gemeenschappelijk Wonen

Abonnementen en losse nummers
Zie info achterflap
Voor een proefnummer mail naar
info@gemeenschappelijkwonen.nl

Redactieadres
Fuutlaan 21
2623 MX Delft

Redactie
Anna Dijkhuis
Flip Krabbendam
Sanne van Drenth
Ewoud Scheifes

Aan dit nummer werkten mee
Lisa Veenstra
Job van der Linden
Peter Camp
Peter Bakker

Foto voorkant
De Nieuwe Meent in aanbouw

Vormgeving
elmaryeaaij.nl

Druk
Drukkerij Pasklaar te Sittard

De Torteltuï

**Hoe een groep jonge mensen duurzaam en betaalbaar wonen
in Amsterdam mogelijk gaat maken met een wooncoöperatie.**

Hoge huurprijzen, lange wachtrijen en huisjesmelkers: de wooncrisis is een feit. In Amsterdam Oost neemt een ambitieuze groep mensen het heft in eigen handen. Samen zetten ze een wooncoöperatie op en werken ze aan de bouw van 40 betaalbare en natuur inclusieve woningen. De Torteltuï is de toekomst waar duurzaam wonen centraal staat. Een plek die niet alleen in dienst staat voor de bewoners, maar ook voor de buurt, de stad en haar natuurlijke omgeving.

Een wooncoöperatie is een vereniging bestaande uit leden. Het doel is dat de coöperatie de bouw met externe financiering bekostigt en de woningen zonder winstoogmerk verhuurt aan haar leden (de bewoners). Met de huuropbrengsten worden de aflossings-, rente- en onderhoudskosten gedekt. De Torteltuï kan zodoende betaalbare woningen realiseren, terwijl de inwoners als lid zeggenschap hebben over hun woonruimte zonder dat ze zelf de bouwkosten hoeven op te brengen.

Als groep jonge mensen zonder erva-

ring met dergelijke projecten is het opzetten een wooncoöperatie een behoorlijke opgave, maar ook een leerzame en waardevolle. Door stap voor stap de organisatie te professionaliseren, de hulp van externe experts in te schakelen en intensief samen te werken met een architectenbureau, is de Torteltuï uitgegroeid van een groep vrienden tot een volwassen organisatie. Wat ooit als een wild idee in een café werd opgetekend op een bierviltje is nu een groot woonproject dat op het punt staat gerealiseerd te worden. Een project van 40 woningen, gebaseerd op de principes van sociale duurzaamheid, groene duurzaamheid en betaalbaarheid.

*Wat ooit als een wild idee in een
café werd opgetekend op een
bierviltje is nu een groot woon-
project dat op het punt staat
gerealiseerd te worden.*

De Torteltuï staat op het moment voor een behoorlijke financiële uitdaging. De ontwikkelfase is geslaagd.

De groep op bezoek bij wooncoöperatie 'de Warren' voor de presentatie van het definitieve ontwerp van hun project (foto Laura Huygens)

Voor wie meer wil weten over de obligaties en/of de torteltuï, zie: detorteltuï.co/obligatiecampagne

1. Een impressie van het gebouw
(Ontwerp: Natruified Architecture)
2. De makette
(Natruified Architecture)
3. Impressie met 'vogelhuisjes' aan de gevel
(Natruified Architecture)

Om door te kunnen naar de bouwfase, moet alleen nog het laatste gedeelte van de bouwkosten gefinancierd worden. Daarom is de Torteltuï nu gestart met uitgifte van de obligaties. Op deze manier kunnen mensen op een laagdrempelige manier, en tegen een gunstig rentepercentage, investeren in de Torteltuï.

Er is nog 475.000 euro nodig om het laatste gedeelte van de bouwkosten te financieren. De Torteltuï biedt obligaties aan van 250 per stuk. Deze hebben een looptijd van 10 jaar, een jaarlijks

rentepercentage van 3% en een zeer laag risico.

Door dit laatste deel te helpen financieren stimuleer je niet alleen duurzame woningbouw, maar draag je ook bij aan de bredere beweging van wooncoöperatief wonen. Er wordt onderling namelijk veel samengewerkt tussen wooncoöperaties, maar de beweging staat nog in de kinderschoenen. Samen met een groep andere wooncoöperaties werkt de Torteltuï daarom als 'pionier' om de weg voor toekomstige woningcoöperaties te plaveien.

De toekomst van wonen ziet de Torteltuï namelijk als iets gemeenschappelijks. Een toekomst waarin bewoners eigenaarschap hebben over hun woningen, en waar gemeenschap en duurzaamheid niet worden overstemd door winstoogmerken. Kortom, een toekomst van coöperatief wonen.

Lisa Veenstra en Job van der Linden

Veerkrachtig cohousing ARNHEM GAAT BOUWEN

In 2020 wint de vereniging Cohousing Arnhem de wedstrijd voor een locatie op een steenworp van Arnhem Centraal. Gedurende 5 jaar werken 33 huishoudens geduldig aan de plannen voor een collectief woonproject met zelf in te delen appartementen, een ontmoetingsruimte met keuken, werkatelier, wasserette, gezamenlijk binnentuin en enkele bedrijfsruimten. Uitgangspunten zijn samen bouwen, wonen met meer generaties, modern nabuurschap, bijdrage aan de buurtontwikkeling en een duurzaam gebouw. Tegenslagen, veroorzaakt door de prijsstijgingen ten gevolge de klimaatcrisis en de oorlog in Oekraïne, worden mede door een goede samenwerking met de gemeente adequaat doorstaan.

Architect Peter Groot van Studio H2A noemt de vereniging niet voor niets een veerkrachtige groep. Vele tegenslagen worden in goed overleg overwonnen. Daarbij is goed gebruik gemaakt van de in de groep aanwezige kennis en exper-

tise. De leden vinden samen creatieve oplossingen. Tijdens de verschillende fasen - haalbaarheid, voorlopig en definitief ontwerp en onderhandelingen met de aannemer - staan de juiste mensen op. Zij leveren een adequate bijdrage aan het proces, als lid van de groep of het bestuur. Daarmee verloopt het proces heel organisch, zonder enig conflict, en zonder procesbegeleiding van buiten. Iedereen krijgt het podium dat hem of haar toekomt. Heel bijzonder om te zien en mee te maken.

Wat ooit als een wild idee in een café werd opgetekend op een bierviltje is nu een groot woonproject dat op het punt staat gerealiseerd te worden.

Het begeleidingsbureau De Regie ondersteunt de groep bij de harde kant van samenbouwen, het bouwproces. Het bureau zorgt voor het doorlopen

van de verschillende stappen, levert de benodigde documenten aan en geeft voortdurend een overzicht van wat moest worden gedaan. Daardoor weten de leden wat van hen verwacht wordt.

Dit gezamenlijke project maakt deel uit van Coehoorn Creatieve wijk, de transformatie van een tussenbuurtje met een aantal oude gebouwen met daarin 80 creatieve ondernemingen naar een moderne hotspot met nieuwbouw. Er zal sociale huur, middenhuur en koop worden gerealiseerd, en in de plinten van de nieuwe woon-werkgebouwen nieuwe ruimtes voor creatief ondernemerschap, met een centraal een park als ontmoetingstuin. Dit alles op een steenworp van Arnhem Centraal. Arnhem is daarmee een bijzondere plek rijker.

De start bouw is gepland in augustus van dit jaar, de oplevering van dit bijzondere gebouw voorjaar 2026

Peter Camp

Gebouw parkzijde, Afbeelding Studio H2A

Ewoud Scheifes

COLUMN

De tuinman van het leven

In een woonvereniging wonen en leven mensen van allerlei pluimage en voor alles wat leeft, geldt dat er ooit een eind aan komt. Ook in het Bredase CW Het Aardrijk gaan mensen weg en komen er nieuwe mensen voor in de plaats. Het wisselen van de wacht gaat meestal via verhuishagens en door vele handen. Mensen verhuizen om elders een bestaan op te bouwen met een nieuw lief, vanwege opgroeiende kinderen of een andere baan. En sommigen hebben het wel gezien in de woonvereniging: tijd voor verandering.

Het meest definitieve vertrek is de dood. Vanuit Het Aardrijk zijn er verscheidene mensen gaan hemelen. Een van hen was, naar mij is verteld, An. Een van de bewoners van het eerste uur. Van de inboedel van haar flat is veel gebruikt om ons logeerappartement in te richten. Als hommage heet dat appartement nu Anderbed.

Op de langste dag van dit jaar verwisselde onze geliefde buurman en tuinfluisteraar, ik noem hem hier Bartel, het Aardrijk met het eeuwige. Hij was al langere tijd ongeneeslijk ziek en besloot zelf dat het zo goed was. Het lichaam was op, de pijn genoeg.

Ik sprak hem nog de avond van de 20e juni, samen met medebewoners Daan en Mirjam. We zitten aan de picknicktafel in de gezamenlijke tuin. We bespreken het werk en de verveling, de liefde en de ergernis, het leven en de dood. In mijn linkerooghoek schuift er een schaduw door het schemerende groen. Bartels afscheid was in gedachten en gesprek al diverse malen langsgelopen en ineens staat hij levend en wel bij ons aan de tafel. Hij opent het gesprek op zijn geheel eigen wijze: 'Hé, als ik morgen rond deze tijd nog door de tuin struin, dan is er 's middags iets mis gegaan.' Met zijn heldere blauwe ogen kijkt hij ons bijna uitdagend aan. 'Of je komt spoken...', zeg ik. 'Dat zou mooi zijn', is zijn antwoord. Ik vraag of misschien toch nog de paniek kan toeslaan. Dat kan niet, volgens hem. 'Ik ben heel benieuwd wat voor moois er aan de andere kant is. Ik zou jullie dat het liefst komen vertellen.' We praten nog wat heen en weer, ik weet niet meer precies wat er is gezegd. Misschien iets over wat hij gaat doen om ons te groeten vanaf de overkant. Als hij weggaat, geef ik hem net als anders een boks, geen omhelzing. Want we zien elkaar morgen weer...

De dag erop hangt er een grafstemming – mijn beleving – in de serres en de tuin van het complex. Halverwege de middag, tegen de tijd dat onze buurman zijn laatste levensadem uitblaast, zoeken enkele bewoners elkaar stilzwijgend op in de bar, anderen vormen een meditatiecirkel in De Vloer. Als ik langs die ruimten naar beneden loop, werp ik een snelle blik naar binnen en zie gebogen hoofden en flakkerende kaarsvlammen. Beiden niet mijn piece of cake. Ik pak mijn fiets en ontvlucht de zwaarte die ik voel. Ik moet bewegen, ademen, leven. Op naar vrienden waar die avond de jongste zoon zijn 23e levensjaar viert. De jeugd heeft de toekomst.

De uitvaart van Bartel is wonderschoon. Zijn lichaam wordt op een natuur-begraafplaats toevertrouwd aan de aarde. Vrienden en familie vertellen over hun persoonlijke band met Bartel. Zijn levensgezellin fluistert een eeuwige liefdesverklaring. Een Aardrijker vertelt over hun 'mannengroep' die een keer per maand bij elkaar kwam om de stand van zaken te bespreken. 'Hij sprak met gloed over het leven en gaf ons ondertussen een cursus sterven.'

Een paar dagen later, begin van de avond aan dezelfde tafel in de tuin. Tientallen meeuwen verzamelen zich boven ons Aardrijk. Linksom cirkelend laten ze zich dragen door de opstijgende, warme lucht. In een gevederde spiraal verdwijnen ze tergend langzaam naar het westen, richting de avondzon. Normaal krijsen ze, nu is het doodstil. Heeft Bartel woord gehouden? Het is anders om na Bartels dood in de tuin te zitten. Door het warme weer en de vele regen barst het groen uit zijn voegen. He leven spat er van af. Vanuit mijn ooghoeken hou ik nauwlettend in de gaten of ik hem zijn rondje zie maken. Hij is er elke dag.

Hoe wij sinds de jaren vijftig totaal anders denken over de buitenwereld

En wat dat te maken heeft met gemeenschappelijk wonen...

De wetenschappelijke blik

In de Renaissance werden de fundamenteën van de wetenschap gelegd, toen het begrip 'objectiviteit' werd gedefinieerd door filosoof Descartes. Hij vroeg zich af hoe je er zeker van kon zijn van dat een ervaring echt was en geen illusie. Zijn antwoord: alleen ervaringen die gekwantificeerd konden worden waren echt, alles wat je kon wegen of meten, en uitdrukken in kilogrammen, meters en seconden. Deze kwantificeerbare ervaringen konden nu worden ondergebracht in wiskundige vergelijkingen en zo werd het mogelijk het (wetmatig) gedrag van de natuur te beschrijven en voorspellen. Een solide basis voor het ontstaan van vele wetenschappen. Maar helaas: ervaringen die niet konden worden gemeten, zoals kleuren, smaken, muziek, liefde,

pijn, werden hierdoor gediskwalificeerd, voortaan waren dit 'slechts illusies'.

De woning was nu een soort schuilplaats geworden voor ons 'subjectieve' leven, voor onze 'illusies'. Maar echt veilig waren we daar niet.

Technocratie

Deze 'objectieve' manier om naar de wereld te kijken, heeft ons in staat gesteld verschillende technieken te ontwikkelen, waarmee we grip konden krijgen op onze omgeving. Vanwege dit succes hebben we ons aan deze technische manier van kijken geconfor-

meerd. En daarmee was de technocratie geboren.

Het idee van 'objectiviteit' had ook gevolgen voor hoe we de 'buitenwereld' bekeken. Op het werk spiegelden we ons aan de functionaliteit van de techniek en om op straat niet met onze vermeende illusies te koop te lopen, gingen we ons ook hier 'objectief' gedragen, functioneel.

De woning was nu een soort schuilplaats geworden voor ons 'subjectieve' leven, voor onze 'illusies'. Maar echt veilig waren we daar niet. In de twintigste eeuw probeerden modernistische architecten, het 'objectieve' technocratische wereldbeeld, ook toe te passen op ons 'subjectieve' leven in de beslotenheid van het huis. Net als

bij het werk zou ook in de woning de functionaliteit voorop moeten staan. Of zoals Le Corbusier het formuleerde; 'Het huis is een machine om in te wonen'.

Een dramatische omwenteling

Maar in de jaren vijftig verloor de technocratie haar glans. In de filosofie van die tijd, het existentialisme (denk aan Jean Paul Sartre) werd de mens gedefinieerd als 'vrij'. Mensen zouden de werkelijkheid ervaren, als zij zichzelf waren, 'vrij' of 'authentiek'. Nu werd onze aanwezigheid de buitenwereld problematisch. We waren gewend ons hier 'objectief' te gedragen, te functioneren volgens de regels van de technocratie, als brave robots. Het werd steeds duidelijker dat we hiermee onze vrijheid miskenden. Je gedragen als een robot werd nu eerder gezien als een toneelstukje, waarin je niet 'authentiek' was, en waarmee je de ervaring van de werkelijkheid geweld aandeed en zo werd het leven in de buitenwereld een illusie!

Dit, terwijl het leven in de beslotenheid van de woning niet langer als een illusie werd beschouwd, want hier kon men immers trouw zijn aan de authentieke ervaring!

Er vond dus een dramatische omwenteling plaats! De werkelijkheid 'verhuisde' van de technocratische sfeer in de buitenwereld naar het leven in de beslotenheid van de woning. Terwijl de illusie zich, omgekeerd, had verplaatst van de woning naar de buitenwereld.

Situationisten

In dit filosofische klimaat begonnen kunstenaars zich voor te stellen dat werk in de technocratische sfeer niet langer zou worden gedaan door mensen die zich als niet-authentieke robots moesten gedragen, maar door echte robots. Dan zou de noodzaak om te werken vervallen en iedereen zou 'vrij' zijn om een 'authentiek' leven te leiden. En niet alleen in de privacy van het huis, maar ook in de buitenwereld! Maar hoe kon dit uitgestrekte gebied, dat bezet was door de technocratie, met al zijn functionele wegen en parkeerplaatsen, beschikbaar gemaakt voor het 'echte', 'authentieke' leven?

We waren gewend ons hier 'objectief' te gedragen, te functioneren volgens de regels van de technocratie, als brave robots.

In deze tijd was er in Parijs een groep kunstenaars die zich de 'Situationisten' noemden. Sommigen van hen probeerden het karakter van steden op een nieuwe manier te ervaren, anderen stelden een radicale verandering voor, zoals de uit Nederland afkomstige Constant Nieuwenhuijs. Hij ontwierp immense structuren, die over bestaande steden en landschappen heen liepen. Hij noemde deze structuur 'Nieuw Babylon'.

In dit universum van avontuurlijke routes en ruimten zou iedereen zou vrij kunnen zijn om rond te dwalen en andere mensen te ontmoeten, terwijl

(echte) robots het werk deden.

Het terugveroveren van de buitenwereld

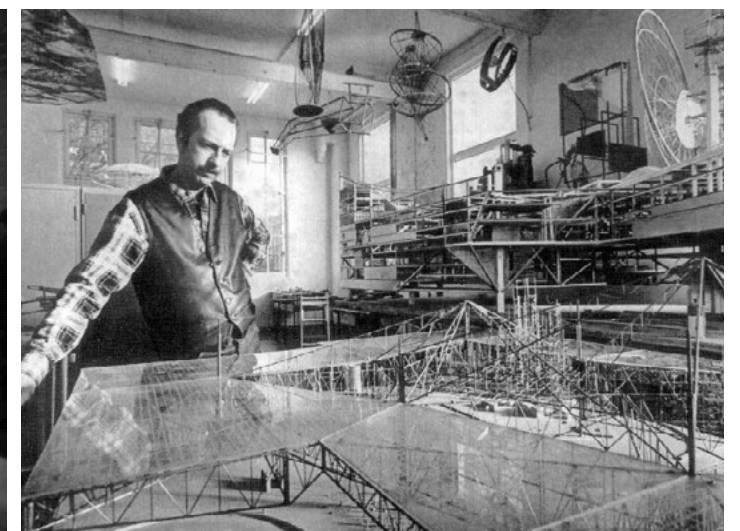
De architecten en stedenbouwers van de zestiger en zeventiger jaren waren wat praktischer. Zij ontwierpen 'woonerven' waar burens buiten hun woning konden zitten en praten, of barbecueën, terwijl hun kinderen er konden spelen, een bewoonbare buitenwereld waar auto's geen voorrang meer hadden op voetgangers. Een eerste stap in het 'terugveroveren van de buitenwereld'. Maar dit idee werd verlaten omdat het lastig was om je weg te vinden in deze buurten. Het is jammer dat stedenbouwkundigen en architecten niet probeerden het concept te verbeteren. Zij gingen weer terug naar de meer traditionele vormen van het rechthoekige stratenpatroon.

Groene straten

Tegenwoordig is het technocratische karakter van de buitenwereld nog steeds een tegenwind, maar die waait het minder hard omdat veel architecten, stedenbouwkundigen en ook bewoners streven naar minder auto's en meer groen op straat. In voorstellen voor straatvernieuwing zien we illustraties van gelukkige bewoners, die zich tussen struiken en bomen bevinden... maar wat doen ze, wat ervaren ze? Wat brengt ze daar? Het terugveroveren van de buitenwereld is niet alleen een kwestie van het wegwerken van auto's en het toevoegen van groen aan straten en pleinen. Hier moet een belangrijke vraag worden beantwoord: 'Wat is er nodig om de openbare ruimte om te vormen tot een bewoonbare omgeving?

Scene uit de film 'Metropolis' van Fritz Lang, 1927

Constant Nieuwenhuijs bij een deel van New Babylon

Gemeenschappelijk wonen

Bij gemeenschappelijke woonvormen begint het terugveroveren van de buitenwereld, direct naast de privéwoning, net als bij het woonerf. Hier zien we 'buiten' de woning ook gedeelde binnenruimten, zoals een keuken/woonkamer, een wasserette, hobbyruimten, een fietsenstalling of een bar. Hoewel de omvang van de herovering relatief klein is, kunnen we hier iets leren. Vooral als we naar de grotere projecten kijken, deze bevatten namelijk verschillende schaalniveaus. Zoals groepskeukens voor een paar huishoudens, een tuin en fietsenstalling voor een aantal groepen, en een bar en werkplaats en moestuinen voor het hele project. Het terugveroveren van de openbare ruimte gaat dus stap voor stap, schaalniveau voor schaalniveau. En hand in hand met voorzieningen die deze niveaus tot leven wekken en daarmee bewoonbaar maken. Het volstaat dus niet om straten te vullen met groen en er gezellig koutende burgers bij te denken.

Het volgende schaalniveau: de buurt

Door schaalvergroting verhuizen steeds meer voorzieningen, zoals buurtwinkels of een café op de hoek, die buurten tot leven wekken, steeds meer naar hogere schaalniveaus. Met als gevolg dat ook buurten steeds meer gaan behoren tot de 'buitenwereld' waar functionaliteit voorop staat. Maar in sommige buurten

hebben bewoners het heft in eigen hand genomen om hun buurt terug te veroveren en bewoonbaar te maken. Hier zien we hetzelfde als in projecten voor gemeenschappelijk wonen: bewoners die betrokken zijn, niet alleen op de eigen woning maar ook op hun woonomgeving.

Hier zien we een benadering van 'werken' ontstaan die in projecten voor gemeenschappelijk wonen al zichtbaar werd. Bewoners formuleren in overleg wat nodig is en om deze wensen te realiseren organiseren zij werkgroepjes. Vaak gaan deze 'makers' eerst nog in overleg met de 'gebruikers' en zo ontwikkelen 'makers' en 'gebruikers' samen de gewenste diensten of producten. Op het niveau van de buurt is deze samenwerking vaak geformaliseerd in coöperaties die kunnen voorzien in verschillende behoeften, zoals voedsel, kleding, transport, schoon water of energie. Of voorzieningen in de gebouwde omgeving die uitnodigen tot sociale contacten.

Wat we hier zien is een nieuwe manier van werken, waarbij 'makers' en 'gebruikers' met elkaar in overleg gaan. Waarop 'makers' zich kunnen inzetten om te realiseren wat er door de 'gebruikers' wordt verlangd. Dit zorgt, net als bij projecten voor gemeenschappelijk wonen, voor betekenisvol werk voor de 'makers', zij hoeven hier niet voor

robot te spelen omdat zij weten waar ze het voor doen, en het levert ook betekenisvolle diensten, producten en ontmoetingsplekken op waar buurtgenoten als 'gebruikers' zelf voor hebben gekozen en waar zij (samen) van kunnen genieten.

Toekomst

Op de lagere schaalniveaus van stedelijke structuren is het proces van herovering nog maar net begonnen. Maar vanuit projecten voor gemeenschappelijk wonen of vanuit coöperatieve buurten kunnen we ons omhoog werken, naar wijken, steden, provincies en hoger, om de bewoonbaarheid van onze buitenwereld vergroten. Waarbij we ons ook op deze hogere niveaus kunnen organiseren als 'makers' en 'gebruikers'.

Misschien zijn we dan eindelijk verlost, niet alleen van een onbewoonbare buitenwereld, maar ook van ons 'robotwerk' en van onze dagelijkse portie advertenties, die ons vertellen wat we nodig hebben, advertenties die ons worden opgedrongen door bedrijven die de verkoop van hun producten of diensten vooral zien als een manier om geld te verdienen, dit ten behoeve van de groei en het voortbestaan van het bedrijf.

Een werkwijze die voorbijgaat aan de wensen van 'gebruikers', 'makers' niet motiveert, en zeker niet bijdraagt aan de bewoonbaarheid van de wereld.

FK

1. Verkeersbord dat verwijst naar een achterliggend woonerf
2. Een 'woonerf'

TUSSEN SAAMHORIGHEID EN GEBORGENHEID, IDEALISME EN VERDIENMODELLEN

DEEL 4:
CENTRAAL
WONEN

"SAMEN DOEN WAT SAMEN KAN, DAN GENIET JE ER HET MEESTE VAN"¹

Aan het wonen zijn – op zijn minst – twee kernbegrippen verbonden: geborgenheid en saamhorigheid. Altijd zoeken we naar een gevoel van geborgenheid in onze woning, het gevoel veilig te zijn en op te gaan in je eigen huis. Ook proberen we onze buurt te leren kennen en bekend en vertrouwd te raken met haar bewoners, wat bijdraagt aan een gevoel van saamhorigheid. Het zijn ervaringen of gevoelens die niet zonder elkaar kunnen en – mits in balans – elkaar versterken. Sinds de jaren zestig is er een breed spectrum aan woonvormen ontstaan (en herontdekt) waarbij de één meer aanleiding geeft om geborgenheid en saamhorigheid te ervaren dan de ander. In een serie van vier artikelen (zie vorige drie nummers van GA) onderzoek ik die twee termen in Nederlandse woningbouwprojecten uit verschillende perioden, die ieder op een andere manier zijn ontwikkeld en georganiseerd, en ieder een andere uitwerking hebben op geborgenheid en saamhorigheid. Dat is best lastig te onderzoeken, omdat het naast algemene associaties óók over individuele gevoelens gaat. Tussen de idealen waarmee projecten worden ontworpen en de ruimtelijke uitwerking bestaat bovendien vaak een groot verschil. Met deze serie hoop ik beter te begrijpen wat deze begrippen betekenen in de context van het wonen.

Altijd zoeken we naar een gevoel van geborgenheid in onze woning, het gevoel veilig te zijn en op te gaan in je eigen huis.

De Wandelmeent is het laatste project dat besproken wordt in deze serie. Het neemt een bijzondere positie in onze Nederlandsche woningbouwgeschiedenis in, omdat zij het eerst gerealiseerde Centraal Wonen-project is. Niet alleen

binnen de Centraal Wonen-beweging was de Wandelmeent een sleutelproject, maar ook in het huidige discours rondom gemeenschappelijk wonen wordt de Wandelmeent veelvuldig als geslaagd voorbeeld aangehaald. Een historisch voorbeeld bovendien, want het project kent zijn oorsprong in de jaren zeventig van de vorige eeuw, en bestaat bijna vijftig jaar.

De Wandelmeent is een bijzonder project om hier te bespreken omdat de organisatievorm sterk afwijkt van de standaard volkshuisvesting van destijds en de verschijningsvorm opvallend en herkenbaar is. In 1976-1977, drie jaar na gevarieerde inspraakprocedures met de toekomstige bewoners, werd door architect Pieter Weeda (architectenbureau Leo de Jonge) een ontwerp opgeleverd van twee kruisende woonstraten met 50 woningen, bijna allemaal met een eigen karakteristieke bolvormige groene kap en rode houten gevelpuien. Integraal onderdeel van het plan waren gedeelde ruimtes en voorzieningen, zoals keukens, een centrale ontmoetingsruimte, een jeugdhonk, peuterspeelzaal, hobbyruimte, berging, ambachtswinkel, sauna, logeerkamer, tuin en dakterrassen. Bij de Wandelmeent is sprake van een sterke vervlechting van de begrippen en gevoelens geborgenheid en saamhorigheid. Ze laten zich niet meer apart beschouwen, maar alleen nog in directe relatie tot elkaar waarbij de balans soms iets verschuift. Over de huidige situatie ging ik in gesprek met Judith Kortland, sinds 42 jaar bewoner van de Wandelmeent (slechts vijf jaar na de oplevering).

Oorsprong: zoeken naar saamhorigheid in organisatie en organisatievorm Anders dan de reguliere woningbouw aan het einde van de jaren zestig en begin van de jaren zeventig, ligt de oorsprong van de Wandelmeent bij de

zelforganisatie van een groep mensen die graag gemeenschappelijk wilden wonen. In De Gooi- en Eemlander verscheen in november 1973 een persbericht, waarin een informatieavond werd aangekondigd voor een Centraal Wonen-initiatief in het toenmalige buurthuis Ons Huis. Onder het motto 'Samen doen wat samen kan', werkten ruim zestig belangstellenden in de Vereniging Centraal Wonen Ooster Meent aan het uitdenken van het project. Waarom wilde een groep mensen niet liever in een nieuwgebouwd, kant en klaar rijtjeshuis wonen?

Bij de Wandelmeent is sprake van een sterke vervlechting van de begrippen en gevoelens geborgenheid en saamhorigheid.

Aan het einde van de jaren zestig, begin jaren zeventig, werden ideeën over andere, gemeenschappelijke samenlevingsvormen populair, met name in Noordwest-Europa. De woonomgevingen die in de late wederopbouwperiode waren opgeleverd, waarbij middel- en hoogbouw steeds gewoner werd, waren nog weinig uitgerust om het buurtleven te activeren en hadden een isolerende werking op het gezin. Aangevoerd door een jonge, mondige naoorlogse generatie ontstond behoefte aan een andere levenswijze, zoals het leven in een commune of woongroep. Centraal Wonen is daar een late uitschieter van, toen de grootste hausse rondom het groepsdenken alweer iets was afgezwakt en er langzaam weer ruimte kwam voor het denken vanuit het gezin en het individu. Niettemin dicteerden idealistische en emancipatoire waarden de Centraal Wonen-beweging.

In een latere oproep voor wat later de Wandelmeent zou gaan heten, stond:

1. Overzichtsfoto van de Wandelmeent

2. Foto van de Wandelmeent, met vele hoekjes om door de vooruitgeschoven clusterkeukens, met grote ramen en piltrappen naar balkons.

‘Mensen gezocht die willen meewerken aan [...] een samenlevingsvorm die de grenzen van het gezin overschrijdt’.² Bij het overschrijden van de grenzen van het gezin stond één ding vast: het project zou geen commune worden maar juist een diverse en onafhankelijke bewonersgroep – ook voor mensen met een afstand tot de woningmarkt. De afwijzing van de commune had te maken met de experimenten met verregaande collectivisering in de late jaren zestig, waarbij bewoners hun inkomsten deelden, de kinderen gezamenlijk – of nalatig – werden opgevoed en slaapkamers werden gedeeld met de andere huisgenoten. In de Wandelmeent zou ieder huishouden over een woning beschikken met eigen keuken, badkamer en voor- en achterdeur om de privacy en het gezin en het individu te garanderen. Pas dan konden de bewoners een vrijwillige bijdrage leveren aan de groep.

De woonwensen en -idealen van de toekomstige bewoners van de Wandelmeent hadden een duidelijke sociale agenda: het creëren van een sociale woonomgeving die voor iedereen toegankelijk was.

Vanuit die gedachte werd er vooraf goed nagedacht over wat er gemeenschappelijk moest verlopen en wat niet. Bewoners wilden zeggenschap in het kiezen van nieuwe bewoners, in het beheren van de gemeenschappelijke ruimten en de controle over de dagelijkse beslissingen en samenwer-

kingsactiviteiten. 4 De woonwensen en -idealen van de toekomstige bewoners van de Wandelmeent hadden een duidelijke sociale agenda: het creëren van een sociale woonomgeving die voor iedereen toegankelijk was.

De ideeën over het wonen in de Wandelmeent vormden zich tijdens vergaderingen en werkweekenden in jeugdherbergen of op kampeerterreinen. De toekomstige bewoners en architect Weeda werkten daar aan het in kaart brengen van de woonwensen en idealen.¹⁸ Weeda maakte een ontwerp in nauwe samenspraak met de bewonersgroep en stuurde alleen een factuur indien het project gerealiseerd zou worden. Er zijn talloze enquêtes gehouden waarbij vragen werden gesteld over de gewenste vierkante meters per woningtype, de gewenste huurprijs, welke zaken bewoners wel of niet wilden delen, de keukenindeling en de evaluatie van het groepsproces.

Het ontwerp werd inzichtelijk gemaakt met een grote maquette bestaande uit verplaatsbare houten blokken. Dit visualiseren en communiceren van ontwerp(keuzes) en het inspelen op kritiek van bewoners was essentieel om tot overeenstemming over het ontwerp te komen.¹⁹

Ontwerp: ideeën over samen en privé vertaald in ontwerp
Weeda en de toekomstige bewoners hebben de Wandelmeent met zorg uitgedacht en ontworpen. De rode draad in het ontwerp was de vraag hoe de bewoners (als individu, in groepjes en met het gehele project) prettig konden samenwonen.

Privé

De eigen woning is in de Wandelmeent, net zoals andere rijtjeswoningen, geheel privé. Het zijn rijtjeswoningen met ieder een afzonderlijke kap en de voordeur heeft een oriëntatie op de woonstraat. Iedere woning beschikt over een keuken of kitchenette, slaapkamer en woonkamer. Tot hier rijkt het archetype van het woonhuis. De woningen hebben een bijzondere tonvormige kapvorm en zijn opvallend door hun rode houten gevelpuien. De huizen stralen uit anders te zijn, terwijl de materialisering en vormen toch ook iets heel huiselijks en geborgenheid communiceren.

Ook de plattegrond van de woningen wijkt af van het archetype rijtjeshuis. De woningen zijn met meer variëteit ontworpen dan destijds gebruikelijk was. De woningen zijn uitgevoerd in verschillende typen, aangeduid als ‘vlakken’, van twee-vlaks tot vijf-vlaks woningen. De grotere woningen zijn bedoeld voor gezinnen en de kleinere voor stellen of alleenstaanden. Om toekomstige flexibiliteit in de woning mogelijk te maken, is er op de begane grond een doorbraak mogelijkheid gemaakt in de bouwmuur, zodat vlakken van naastgelegen huizen te koppelen zijn. Daarnaast zijn de gipsen binnenwanden makkelijk door te breken, zodat de plattegrond binnen de woning naar wens kan worden aangepast.

Gezamenlijk, met het hele project

De woningen zijn gesitueerd aan twee kruisende wandelstraten, met in het midden een plein. Ze zijn verspringend van elkaar gepositioneerd, in rooi-lijn en in bouwhoogte, waardoor een

gevarieerd straatbeeld ontstaat. Met deze stedenbouwkundige opzet wilde Weeda enerzijds de Wandelmeent laten afwijken van de omringende bebouwing en anderzijds een aantrekkelijke, uitnodigende buurt maken. De bebouwing moest geborgen, coherent en kleinschalig zijn, zoals in een dorp, en tegelijkertijd uitdrukken dat er anders werd gewoond. De uitstraling van het project is iets wat de bewoners met elkaar delen, het maakt dat zij in de Wandelmeent wonen.

De rode draad in het ontwerp was de vraag hoe de bewoners (als individu, in groepjes en met het gehele project) prettig konden samenwonen.

Naast een coherente, maar opvallende verschijningsvorm, delen bewoners ook voorzieningen met elkaar. Dit noemen ze bij de Wandelmeent het ‘straatniveau’. Het delen van voorzieningen en sociale momenten vormt een van de speerpunten van de Centraal Wonen-beweging, met de overtuiging dat hierdoor een socialere – en dus prettiger woonomgeving zou ontstaan. De Wandelmeent is ontworpen met een heel aantal ruimtes die zijn bedoeld voor gezamenlijk gebruik: van oorsprong een jeugdhonk, ambachtswinkel, kindercrèche, hobbyruimte en een ontmoetingsruimte. (Deze ruimtes

zijn overigens wel gewijzigd, en de ambachtswinkel is vermoedelijk nooit gerealiseerd). Deze liggen aan de wandelstraat en zijn herkenbaar aan een donkerblauwe deur.

Gemeenschappelijk, gedeeld met een groep – het tussenniveau

Naast alle voorzieningen op het straatniveau, zijn er een aantal ruimtes die worden gedeeld met een selectieve groep: een ‘cluster’. Clustering is een poging om een grotere groep en een groter project op te delen in kleine delen, wat de sociale verhoudingen ten goede moet komen. Deze opdeling is gebruikelijk in Centraal Wonen-projecten, en dus niet specifiek voor de Wandelmeent, maar is hier wel voor het eerst uitgevoerd. De vijftig woningen zijn grofweg onderverdeeld in tien clusters van vier à vijf woningen. Zij delen een clusterkeuken met elkaar, die als bouwvolume losstaat van de woningen en vooruitgeschoven aan de straat ligt. Deze positionering zorgt voor variatie in het straatbeeld en de grote ramen maken van buitenaf zichtbaar wat er vanbinnen gebeurt. De voordeuren van de clusterwoningen zijn gericht op de clusterkeuken, die voor alle woningen van het cluster overdekt begaanbaar is – via een gesloten portiek of via een overdekking. Iedere clustergroep bepaalt zelf hoe de clusterkeuken wordt ingericht en gebruikt. Per cluster werden de kleuren voor de kozijnen

bepaald, waarbij kon worden gekozen uit geel, oranje, blauw, groen of rood. Naast de clusterkeuken, zijn er dakterrassen gerealiseerd, zijn de bergruimtes gesitueerd aan de achterzijde van de tuinen, en zijn de tuinen zelf doorgaans niet afgescheiden door schuttingen, maar open en doorwaadbaar met een pad.

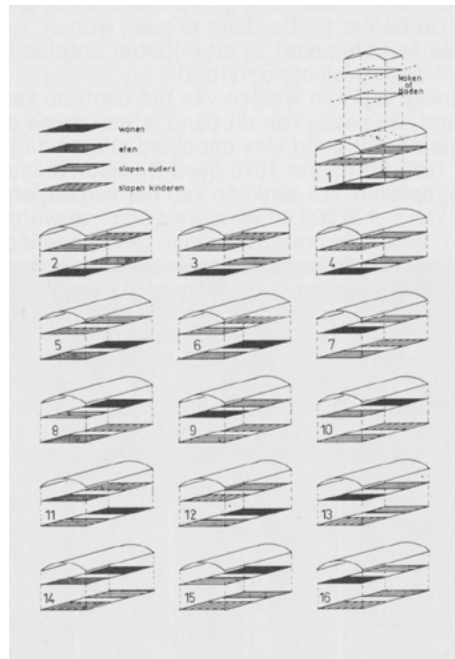
Naast de opdeling van de bewoners in kleinere clusters, werd er ook nagedacht over de routing en de mogelijkheid om bewoners ‘toevallig’ tegen te komen. Daartoe werd de Wandelmeent met talloze tussenruimtes ontworpen, zoals gangen, portieken, overkappingen, dakterrassen, balkons, gedeelde tuinen, ‘hoekjes om’, voorerven en véél ramen. Dit alles is met oog voor gelijkwaardigheid gedaan, zonder grote entreehallen, hiërarchische opbouw van woningen of barrières voor het betreden van gemeenschappelijke ruimtes. Er zijn ook enkele ‘zelfstandige’ woningen in het project die niet tot een cluster behoren, gerealiseerd met het idee dat niet iedereen er behoefte aan heeft om deel te nemen aan de sociale kring van de cluster – in feite een hechte directe burengroep.

Vervlechting en verschuiving van privé – samen; geborgenheid – saamhorigheid

De vernieuwende en experimentele opzet van de Wandelmeent, met vele ambities en aannames van hoe het

3. Maquette (foto: Bart de Vries, ‘Uit een oude doos’, Gewoon Anders, 32 (2009) 107, p. 17, geschatte datering 1973-1977, Bergen).

4. Leo de Jonge en Pieter Weeda, flexibiliteit in de woningindeling, 1973-1977, Hilversum

Een groep bewoners van de Wandelmeent samen op het plein (foto: bewoonster Marian Verweij)

leven zich er zou voltrekken, heeft nu bijna vijftig jaar ‘levenservaring’. Bewoonster Judith Kortland heeft er 42 jaar van meegemaakt. Aan haar stel ik de vraag of zij zich geborgen voelt in de Wandelmeent. ‘Geborgenheid betekent dat je erbij hoort, dat er mensen zijn met wie je je verbonden voelt, dat je je veilig voelt.’ Geborgenheid gaat volgens Judith niet zozeer over het eigen huis, maar juist over contacten met een kleinere, maar vertrouwde kring van vrienden in de Wandelmeent. ‘Enkele huizen verderop, op de bank bij bevriende burens, voel ik me heel geborgen. Het wekelijkse koffiemoment met een aantal bewoners van de Wandelmeent is onderdeel van mijn alledaagse leven en geeft me een gevoel van geborgenheid.’ Geborgenheid is een soort basisgevoel, dat zij opbouwt door nauwe contacten met anderen. Het gevoel wordt niet (enkel) gevoed en gevoeld binnen de grenzen van haar eigen huis, maar wellicht meer buitenshuis, waarna zij het als een basisgevoel met zich meedraagt.

Wanneer we komen te spreken over saamhorigheid beschouwt Judith dat als het gevoel onderdeel uit te maken van het hele project, dat je het samen draagt. Wie in de Wandelmeent woont, zal zich in ieder geval prettig moeten voelen bij het ideaal om er samen een gezellige woonomgeving van te maken. ‘Het is hard werken, het gaat niet vanzelf!’ Het gevoel van saamhorigheid binnen het gehele project vereist daarmee dus ook de inzet van anderen, en vanzelfsprekend is dat soms sterker aanwezig en soms weer ingezakt. Daarmee ligt dat gevoel ook wat verder

buiten je eigen macht. Maar toch, de Wandelmeent is ontstaan op sterke fundamenteën en inmiddels decennia-oude structuren die ervoor zorgen dat bewoners zich veel meer en directer tot elkaar verhouden dan in reguliere woningbouwprojecten. Het grootste gevoel van saamhorigheid krijgt Judith van ‘onderdeel uitmaken van de Wandelmeent, waar het voor staat en daaraan bij te dragen.’

Wie in de Wandelmeent woont, zal zich in ieder geval prettig moeten voelen bij het ideaal om er samen een gezellige woonomgeving van te maken.

De organisatievorm van de Wandelmeent (en Centraal Wonen in het algemeen) is er een die vanaf de start grote mate van betrokkenheid en saamhorigheid vereist én creëert. Ook de verschijningsvorm is het resultaat van gezamenlijk voorstellingsvermogen én een architect die goed begreep hoe een mens zich hoort thuis te voelen. De zorgvuldige uitsplitsing van privé – gemeenschappelijk – gezamenlijk, en alle tussenruimtes die de overgangen markeren, maken de subtiele verschuiving en vervlechting van privé en gemeenschappelijk mogelijk. Door de relatieve overmaat aan ruimtetypes, tussenruimten en de logica van hun situering, is er altijd wel een plekje in de Wandelmeent waar je je kan afzonderen, juist het gezelschap kan opzoeken en alles wat daar tussenin zit.

SvD

Voetnoten

1 De Wandelmeent (2021). Informatie. Geraadpleegd op 1 oktober 2022, van wandelmeent.nl/informatie

Fotobijschrift

1. Overzichtsfoto van de Wandelmeent (foto: Eelco Jacobs, post65.nl/boek-over-de-wandelmeent/)

2. Foto van de Wandelmeent (foto: bvintersell.nl/activiteiten/wandelmeent-hilversum#gallery-1, geschatte datering 2016, [21 april 2021]).

3. Maquette (foto: Bart de Vries, ‘Uit een oude doos’, Gewoon Anders, 32 (2009) 107, p. 17, geschatte datering 1973-1977, Bergen). De maquette toonde verschillende mogelijkheden voor het indelen van de straat. Elke opstelling werd bediscussieerd.

4. Leo de Jonge en Pieter Weeda, flexibiliteit in de woningindeling, 1973-1977, Hilversum (foto: www.experimentelewoningbouw.nl/portfolio/ex-73-183-hilversum-se-meent-wandelmeent/ geschatte datering 1973-1977)

Bronnen

- Interview met Judith Kortland, 1 juli 2024.
- Interview met Marian Verweij, 1 februari 2021.
- Barzilay, M., R. Ferwerda, A. Blom, Predicaat Experimentele Woningbouw 1968-1980, Amersfoort (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) 2018.
- Fromm, D., E. de Jong, Cluster Cohousing Revisited, Berkeley/Rotterdam (Social + Design Press) 2019.
- Drenth, S., van, Een straat als een dorp, een huis als een jas. De architectuur van Centraal Wonen [scriptie architectuurgeschiedenis aan de VU], 2021.
- Kesler, B., Centraal wonen in Nederland. Een onderzoek naar bewonerservaringen en sociaal-ruimtelijke voorwaarden, Wageningen (Landbouwniversiteit Wageningen) 1991.
- Krabbe, R., P. Vlug (red.) Centraal Wonen in beeld 1977-1986 deel 1, Rotterdam/Hoogezand (Stichting Huis in Eigen Hand/Landelijke Vereniging Centraal Wonen) 1986, p. 36.
- wandelmeent.nl

Ecologische woongemeenschap Boschgaard wint Sociale Impact Prijs

Provada heeft op dinsdag 11 juni de eerste editie van de Sociale Impact Prijs uitgereikt. De oprichters hebben de prijs in het leven geroepen omdat zij vinden dat sociale impact een grotere rol verdient in de vastgoedsector. De primeur was voor bewonerscollectief Boschgaard in Den Bosch, naar ontwerp van Superuse Studios. Boschgaard ontvangt deze prijs vanwege zijn ‘sociaal innovatieve karakter’, aldus de jury.

‘Boschgaard is een uniek voorbeeld van een verbonden gemeenschap, die in co-creatie en medeopdrachtgeverschap, vanuit de hoogste sociale en ecologische ambities tot realisatie is gekomen’, aldus de jury. Zij roemt hiermee ook het vertrouwen en het lef van de opdrachtgevers.

Het grootste deel van Boschgaard is gebouwd op de fundamenteën en vloeren van het rond 2000 gestopte buurtcentrum ‘Patio’, waarbij ook een groot deel van de muren behouden bleef. Aanvullend bouw materiaal komt voor ruim 80% van gesloopte gebouwen zoals kantoren en scholen. Boschgaard heeft meerdere gemeenschappelijke ruimten: enkele voor

alleen de bewoners en daarnaast zijn er meerdere grote ruimtes om samen met buurt- en stadsgenoten allerlei activiteiten te organiseren. Met dat laatste komt de oude buurfunctie van het gebouw weer terug.

Wat Boschgaard onder andere sterk maakt is dat de toekomstige bewoners meegeholpen hebben met de bouw en daardoor gewend zijn om problemen op te lossen, ook onderlinge problemen. Met onderlinge botsingen wordt wat gedaan, men laat het niet sudderen. Het helpt als je met elkaar blijft praten

en wederzijds begrip voor elkaars eigenaardig- en gevoeligheden hebt. Mede daarom heeft Boschgaard een ‘sociaal innovatief karakter’.

Peter Bakker

Bronnen

- provada.nl
- dearchitect.nl/293839/superuse-boschgaard-wint-eerste-editie-sociale-impact-prijs
- boschgaard.nl
- superuse-studios.com

DE NIEUWE MEENT

Wooncoöperatie de Nieuwe Meent kan gaan bouwen.

Niet lang geleden zijn in Amsterdam de bewoners van wooncoöperatie 'de Warren' ingetrokken in hun nieuwe bewoning. Intussen wordt er in de Watergraafsmeer, Amsterdam Oost, gebouwd aan een volgende wooncoöperatie, 'de Nieuwe Meent'.

We berichtten al eerder over dit project, in GA (nr. 141, aug. 2021). Toen waren er nog problemen met de financiering en was het onzeker of het initiatief inderdaad zou worden gerealiseerd. Dat is nu gelukkig verleden tijd.

Op afbeelding 2 kunnen we zien dat het project is samengesteld uit een laag en een hoog gedeelte.

In het lage gedeelte zien we een hof met zelfstandige (sociale huur) woningen. Aan de rechterkant in twee bouwlagen: een woonverdieping op de begane grond en een slaapverdieping daarboven, aan de linkerkant met wonen en slapen beide op de begane grond. Voordat je denkt 'niks bijzonders' kijk dan even naar afbeelding 3 waarop de plattegronden van de begane grond te zien zijn. Deze zijn allemaal verschillend! Hier zijn toekomstige bewoners aan het werk geweest!

Op deze afbeelding zien we, naast de toegangspoort van de hof, een ruimte voor buurtacti-

viteiten en aan de andere kant bevinden zich de gemeenschappelijke voorzieningen voor het project als geheel: een ontmoetingsruimte met een zithoek, een keuken en een grote eettafel. Een deel van de algemene voorzieningen is gelegen op de eerste verdieping. Hier denkt men aan activiteiten met een meer besloten karakter, zoals een bibliotheek, vergaderingen, muziek, spelletjes of yoga. Vanaf deze verdieping hebben bewoners ook toegang tot het gemeenschappelijke dakterras.

Wie door de poort de hof binnengaat, loopt tussen de zelfstandige woningen door, recht op de gemeenschappelijke ruimten af, met daarboven het hoge deel van het project, zie afbeelding 1, dat bestemd is voor groepen. Deze kregen van de architect ('Time to Access' en 'Roel van de Zeeuw Architecten') een basisplattegrond met aan één gevel de lift, een keukentje en sanitaire voor-

zieningen, aan de tegenoverliggende gevel ruimte voor vijf onzelfstandige eenheden. En daar tussenin een brede strook voor gemeenschappelijk gebruik. Zie afbeelding 4. Een basisplattegrond die zij naar eigen inzichten konden gebruiken, door de inrichting te bepalen, zoals op deze afbeelding te zien is, of door er een geheel eigen interpretatie aan te geven. Zoals te zien is op afbeelding 5 en 6.

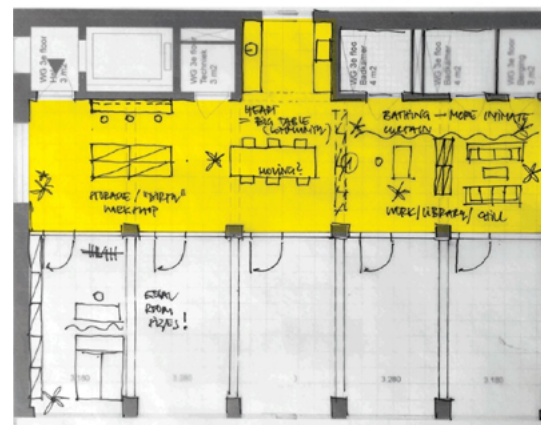
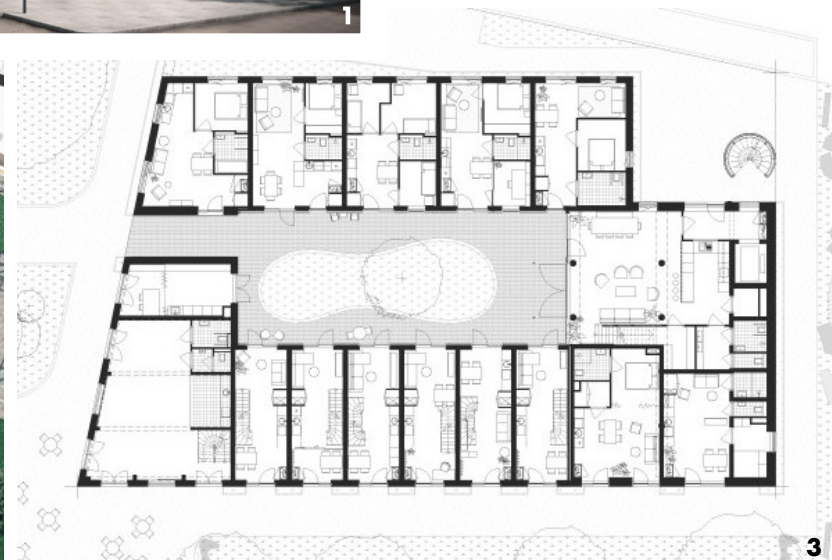
Zowel op de begane grond als in het hoge gedeelte zien we in dit project dus voorbeelden van co-creatie!

Ten slotte kan nog vermeld worden dat het 'de Nieuwe Meent' streeft naar een gebouw dat volledig circulair is, klimaat- en energieneutraal, regenbestendig en adaptief. Zo wordt er gebruik gemaakt van houtbouw, zonneënergie en aardwarmte, terwijl de structuur van het gebouw, zoals we hebben gezien, meerdere indelingen toelaat.

Voor wie meer wil weten, zie: nieuwemeent.nl/gebouw

FK

1. Ooghoogteperspectief
2. Vogelvluchtperspectief
3. Begane grond

Afbeelding 4

De basisplattegrond zoals die door één van de groepen is ingevuld

Afbeelding 5 & 6

Eigen interpretaties van bewoners van de basisplattegrond

Vereniging Gemeenschappelijk Wonen

Lauwerecht 55 351 5GN Utrecht
Telefoon: 06-13015869
Bank: NL69 INGB 0002015796
Internet: www.gemeenschappelijkwonen.nl
Mail: info@gemeenschappelijkwonen.nl

Lidmaatschap en abonnement Gewoon Anders

- Contributie voor woongemeenschappen van minder dan 25 huishoudens: € 4,00 per huishouden
- Voor woongemeenschappen van 25 of meer huishoudens: € 37,50 + € 2,50 per huishouden. In beide gevallen is dit inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders. Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00 Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00 (onafhankelijk van aantal huishoudens). Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders. Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Donateurschap: € 15,00
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Losse abonnementen: € 15,00 (opzeggen voor 1 oktober)

Bestuur

Ben Lindenman (vice-voorzitter)
Peter Bakker (secretaris)
Gerard Franse (penningmeester)

Bureau

Tienta Verleg

Algemene informatie

Kijk op www.gemeenschappelijkwonen.nl voor:

- Adressen aangesloten woongemeenschappen
- Consulenten
- Verwante (ook buitenlandse) organisaties
- De digitale 'Gewoon Anders'
- Het logeernetwerk
- Studiemateriaal en allerlei actuele informatie over gemeenschappelijk wonen

En ook voor informatie over:

- Adressen van andere woongemeenschappen
- Uitgebreide informatie voor initiatiefgroepen en bestaande woongemeenschappen

Prikbord

Voor woongemeenschappen die nieuwe bewoners zoeken en voor mensen die op zoek zijn naar een woongemeenschap is er de gratis site: www.woongroep.net

Forum

www.gemeenschappelijkwonen.nl/forum

Twitter accounts

@centraalwonen
@CohousingNL
@GemWonenDag

Bij dit **150ste** nummer van **Gewoon Anders** leek het de redactie gepast om een keer om te kijken, naar de achtergronden van de gedachte achter gemeenschappelijke woonvormen.

Zo kijken we naar hoe de betekenis van de buitenwereld in de jaren vijftig veranderde en wat dat voor ons wonen betekende.

(Voor wie daar dieper op in wil gaan, wat namen en trefwoorden om te googelen: Charles Fourier, André Godin, Sven Markelius, Narkomfin, Situationisten)

Verder slaan we een brug tussen heden en verleden en kijken we naar hoe het gaat met het eerste Nederlandse Centraal Wonen project, de 'Hilversumse Meent', dat gebouwd werd in de jaren zeventig. Wat zijn hun bevindingen en wat kunnen we daarvan leren.

Daarnaast besteden we ook aandacht aan het heden. Aan 'Sociale Impact Prijs' die wooncoöperatie 'de Boschgaard', in Den Bosch, heeft gekregen, aan wooncoöperatie, 'de Nieuwe Meent' die gebouwd wordt in Amsterdam, aan wooncoöperatie 'Cohousing Arnhem', die zeker gebouwd gaat worden, en aan wooncoöperatie 'de Tortel-tuin', in Amsterdam, waarvan dat op het moment onzeker is.